

Η βόμβα του δημοσίου χρέους «δια-γράφει» το μέλλον της χώρας

Εντονο σκεπτικισμό για την αξιοπιστία των μεγεθών των πλέον κρίσιμων παραμέτρων της ελληνικής οικονομίας, όπως το έλλειμμα και το χρέος, διατυπώνει η δρ Μιράντα Ξαφά, αναπληρώτρια γενική διευθύντρια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Παρατηρεί πως απλές εξισώσεις που είναι αποδεκτές διεθνώς δεν? ισχύουν στην Ελλάδα. Προβλέπει νέα αύξηση του δημοσίου χρέους ως αποτέλεσμα ενός εκρηκτικού συνδυασμού (πρωτικό ΑΕΠ - υψηλά επιτόκια και χαμηλός πληθωρισμός) και επισημαίνει πως τα κυβερνητικά μέτρα δεν συνιστούν λύση στο πρόβλημα του ελλείμματος. Η κα. Ξαφά, που βρέθηκε στη συμπρωτεύουσα συμμετέχοντας σε εκδήλωση του Αμερικανικού Κολεγίου (ACT), εμφανίζεται βέβαιη για την περαιτέρω διεύρυνση του χρέους της Ελλάδας και σημειώνει πως «επιδοτούμε υπουργεία και φορείς αντί για προγράμματα και δράσεις».

- Κυρία Ξαφά, υπάρχουν συγκλίνουσες πληροφορίες ότι η αντιπροσωπία του ΔΝΤ «ξεψαχνίζει» αυτή τη φορά πολύ περισσότερο, σε σχέση με το παρελθόν, τα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας. Μήπως αμφισβητείται η αξιοπιστία των στοιχείων που παρέχει η ελληνική κυβέρνηση;

Η αποστολή του ΔΝΤ στην Ελλάδα είναι η συνήθης, που γίνεται μία φορά τον χρόνο σε κάθε κράτος - μέλος του Ταμείου. Εντάσσεται στο πλαίσιο του άρθρου 4, που προβλέπει την εξέταση κάθε οικονομίας από κλιμάκιο στελεχών και συζήτηση στο διοικητικό συμβούλιο του ΔΝΤ. Τα στοιχεία που ζητούμε από τις ελληνικές αρχές είναι δημοσιονομικά γιατί παρατηρούμε ότι υπάρχουν μεγάλες αναθεωρήσεις αυτών των δεδομένων. Δεν θα τις έλεγα ανεξήγητες, αλλά υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δεδουλευμένων (accrual) εσόδων - εξόδων και της πραγματικής ταμειακής βάσης και επομένως πρέπει να κοιτάξουμε σε βάθος αυτά τα στοιχεία. Έχουμε την εντύπωση ότι υπάρχει πεδίο βελτίωσης αυτών των δεδομένων, καθώς δεν δικαιολογείται μία χώρα σαν την Ελλάδα να αναθεωρεί τα δημοσιονομικά της στοιχεία τόσο πολύ. Η αναθεώρηση του ποσοστού του ελλείμματος για το 2008 καταδεικνύει αυτό που εννοώ. Δεν είναι αποδεκτό από μία χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέλος της Ευρωζώνης να αναπροσαρμόζει τόσο πολύ. Σε κάποιο βαθμό είναι εύλογο σε περιόδους κρίσης να αναθεωρείς προβλέψεις και πολιτικές, αλλά τα στοιχεία του παρελθόντος δεν μπορεί να αλλάζουν τόσο πολύ. Ετσι θα επεξεργαστούμε όλα αυτά τα δεδομένα για να βοηθήσουμε τις ελληνικές αρχές να βελτιώσουν τη μέθοδο τους στην καταγραφή του ελλείμματος.

- Διαπιστώνω από τα λεγόμενά σας σκεπτικισμό για την αξιοπιστία των οικονομικών δεδομένων της χώρας;

Ο σκεπτικισμός, που όντως υπάρχει, οφείλεται στο γεγονός ότι το χρέος της ελληνικής οικονομίας αυξάνεται πιο γρήγορα απ' ό,τι δικαιολογείται από τα έλλειμματα. Κανονικά το φετινό χρέος έπρεπε να ισούται με το περσινό συν το νέο έλλειμμα. Αυτό δεν συμβαίνει, αυτή η απλή εξίσωση στην Ελλάδα δεν μοιάζει να ισχύει. Ο κυριότερος λόγος για την ασυνέχεια των στοιχείων είναι ο ευρύτερος δημόσιος τομέας. Δεν εννοώ τις ΔΕΚΟ, που δεν λογίζονται στο χρέος της γενικής κυβέρνησης, αλλά τα νοσοκομεία, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τα ασφαλιστικά - συνταξιοδοτικά ταμεία, που συμπεριλαμβάνονται σ' αυτήν. Εκεί η κατάσταση που επικρατεί είναι κάπως χαώδης. Οι προμηθευτές των νοσοκομείων ζητούν τώρα από το κράτος δισεκατομμύρια ευρώ, τα οποία δεν ήταν ποτέ τμήμα του ελλείμματος. Τα χρέη αυτά κάποτε ρυθμίζονται, δηλαδή το κράτος εκδίδει ομόλογα και τα δίνει στους προμηθευτές χωρίς όμως ποτέ αυτές οι δαπάνες να έχουν εμφανιστεί ως δαπάνες της γενικής κυβέρνησης.

- Θεωρείτε ότι η ελληνική οικονομία βυθίζεται σε βαθιά ύφεση;

Όταν η παγκόσμια οικονομία βυθίζεται με ρυθμό 2% - 3% και η Ελλάδα με περίπου 1%, δεν θα το χαρακτήριζα αυτό ως βαθιά ύφεση, αλλά οπωσδήποτε πολύ

πιο αρνητική εξέλιξη σε σχέση με οτιδήποτε κάποιος θα προέβλεπε πριν από ένα χρόνο. Η τελευταία πρόβλεψη του ΔΝΤ είναι για μείωση του πραγματικού εθνικού προϊόντος της χώρας κατά 0,9%. Η πρόβλεψη έγινε περίπου πριν από 2 μήνες και βέβαια οι προβλέψεις γίνονται για να αναθεωρούνται.

- Κυρία Ξαφά, ποιο ήταν το μεγάλο λάθος στην οικονομική πολιτική, που μας οδήγησε στην κατάσταση του υψηλού χρέους και των ελλειμμάτων;

Δεν αξιοποιήσαμε την περίοδο που είχαμε ταχύρυθμη ανάπτυξη, ήτοι από το 2001 και μετά, όταν υπήρξαν μεγάλα έσοδα από ιδιωτικοποιήσεις και πτωτικά επιτόκια. Δυστυχώς, δεν εκμεταλλευτήκαμε αυτό το διάστημα για να μειώσουμε την κρατική δαπάνη, τις σπατάλες και το χρέος. Τώρα είμαστε στη δυσάρεστη θέση να πρέπει να κόψουμε τις κρατικές δαπάνες εν μέσω ύφεσης. Θα έλεγα ότι αναγκαζόμαστε να το πράξουμε αυτό την ώρα που όλοι οι υπόλοιποι, οι περισσότερες χώρες, αυξάνουν τα δημοσιονομικά ελλείμματα τους για να στηρίξουν τη ζήτηση. Εμείς δεν έχουμε τέτοιο περιθώριο γιατί ήδη το κόστος δανεισμού μας έχει αυξηθεί και το χρέος μας είναι τόσο, που δεν μας επιτρέπει να δαπανήσουμε κρατικούς πόρους για να αντισταθμίσουμε τη μείωση της ιδιωτικής ζήτησης. Εχουμε δυστυχώς εισέλθει σε μία περίοδο χαμηλού πληθωρισμού, πτωτικού ΑΕΠ και σχετικά υψηλών επιτοκίων. Αυτό είναι ένα εκρηκτικό μείγμα για την πορεία του δημοσίου χρέους της Ελλάδος. Το χρέος θα αυξηθεί παρά τις κυβερνητικές προσπάθειες για συγκράτηση των δαπανών και εύρεση νέων εσόδων.

- Η περιγραφή που κάνετε προοιωνίζεται μία πολύ κακή παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές;

Ασφαλώς η υποθήκη είναι άσχημη για τις επόμενες γενιές. Το χρέος και η εξυπηρέτησή του απορροφά πολύτιμους πόρους που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη της χώρας. Για ιδιωτικές, δημόσιες επενδύσεις και για κοινωνική πολιτική. Αντ' αυτού, εμείς αυξάνουμε το χρέος και την υποθήκη για το μέλλον.

- Εκτιμάτε πως θα πρέπει να ληφθούν δραστικά μέτρα, που μπορεί να περιλαμβάνουν ακόμη και μειώσεις μισθών;

Πιστεύω ότι πρέπει να αναζητηθούν τρόποι για να μειώσουμε τις κρατικές δαπάνες και τη σπατάλη με διαρθρωτικά μέτρα. Το πάγωμα των μισθών δεν σημαίνει τίποτε, θα περιορίσει κάπως το έλλειμμα φέτος, αλλά του χρόνου τι θα κάνουμε; Θα τους ξαναπαγώσουμε; Το ίδιο ισχύει και για τις εφάπαξ φορολογίες, που είναι βραχυπρόθεσμο μέτρο. Για να καταγραφεί μακροπρόθεσμη βελτίωση στα δημόσια οικονομικά θα πρέπει τα μέτρα να έχουν διαρθρωτικό χαρακτήρα για να συρρικνωθούν οι κρατικές δαπάνες, τα ελλείμματα και, εν τέλει, το χρέος. Πιστεύω ότι η κυβέρνηση προσπάθησε και έκανε κάποιες τομές, θεωρώ όμως ότι αυτές είναι πολύ δειλές βλέποντας τώρα την κρίση που μαστίζει όλο τον κόσμο και τη δυσάρεστη θέση στην οποία βρισκόμαστε να κόβουμε δαπάνες, ενώ οι άλλοι τις αυξάνουν. Είναι προφανές ότι δεν έγινε αρκετά μεγάλη προσπάθεια να μειωθούν τα ελλείμματα και το χρέος. Δεν είναι αποδεκτό. Δεν δικαιολογείται μία χώρα σαν την Ελλάδα να αναθεωρεί τα δημοσιονομικά της στοιχεία τόσο πολύ. Η αναθεώρηση του ποσοστού του ελλείμματος για το 2008 καταδεικνύει αυτό που εννοώ. Δεν είναι αποδεκτό από μία χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέλος της Ευρωζώνης να αναπροσαρμόζει τόσο πολύ ο ελληνικό παράδοξο.

Ο σκεπτικισμός, που όντως υπάρχει, οφείλεται στο γεγονός ότι το χρέος της ελληνικής οικονομίας αυξάνεται πιο γρήγορα απ' ό,τι δικαιολογείται από τα ελλείμματα. Κανονικά το φετινό χρέος έπρεπε να ισούται με το περσινό συν το νέο έλλειμμα. Αυτό δεν συμβαίνει, αυτή η απλή εξίσωση στην Ελλάδα δεν μοιάζει να ισχύει χαώδης κατάσταση με το έλλειμμα.

Οι προμηθευτές των νοσοκομείων ζητούν τώρα από το κράτος δισεκατομμύρια ευρώ, τα οποία δεν ήταν ποτέ τμήμα του ελλείμματος. Τα χρέη αυτά κάποτε ρυθμίζονται, δηλαδή το κράτος εκδίδει ομόλογα και τα δίνει στους προμηθευτές

χωρίς όμως ποτέ αυτές οι δαπάνες να έχουν εμφανιστεί ως δαπάνες της γενικής κυβέρνησης

Χωρίς το ευρώ θα ήμασταν Ουγγαρία

- Η υιοθέτηση του ευρώ μάλλον μας έσωσε από πολύ μεγαλύτερα προβλήματα στην οικονομία?

Η υιοθέτηση του ευρώ από την Ελλάδα αποτέλεσε μία τεράστια ασπίδα, που μας προστατεύει από προβλήματα παρόμοια με αυτά που έχει υποστεί η Ουγγαρία και η Πολωνία. Αυτές είναι μέλη της Ε.Ε. αλλά εκτός Ευρωζώνης και δανείζονται από το ΔΝΤ παρόλο που και οι δύο έχουν καλύτερα βασικά δημοσιονομικά μεγέθη από την Ελλάδα. Στην Ελλάδα έχει εξαλειφθεί ο συναλλαγματικός κίνδυνος και αυτό καθιστά τα ομόλογα του ελληνικού δημοσίου ελκυστικότερα, σε σχέση με αυτά εκτός Ευρωζώνης. Επίσης είναι αυτοχρηματοδοτούμενα γιατί χρησιμοποιούνται για άντληση ρευστότητας από την ΕΚΤ. Θέλω να τονίσω ότι είναι πολύ θετική η ύπαρξη της Ελλάδος στην Ευρωζώνη γιατί διαφορετικά θα είχαμε αντιμετωπίσει πολύ δυσχερέστερες συνέπειες εξαιτίας της κρίσης. Εάν η Ελλάδα έβγαινε από τη Ζώνη του Ευρώ, τα spreads των ομολόγων της θα ανέβαιναν σε δυσθεώρητα ύψη και ουσιαστικά η χώρα δεν θα μπορούσε να δανειστεί όπως σήμερα.

- Είναι εφικτή η επιβολή νέων φόρων, τη στιγμή που περικόπτεται η ιδιωτική κατανάλωση;

Η επιβολή νέων φόρων και η περιστολή των δημοσίων δαπανών πρέπει να πάνε χέρι - χέρι, ενώ την ίδια στιγμή νομίζω ότι η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι τεραστίων διαστάσεων.

Το πρόβλημα της χώρας δεν είναι η επιβολή φόρων, αλλά η εφαρμογή των υπάρχοντων φορολογικών νόμων. Στο σκέλος των δαπανών γίνεται μία προσπάθεια να καταρτιστούν προϋπολογισμοί προγραμμάτων, δηλαδή να υπάρξει κάποια πρωτοβουλία αξιολόγησης των κρατικών δαπανών με μετρήσιμους δείκτες. Να καταγραφεί ακριβώς πού κατευθύνονται οι κρατικοί πόροι και τι όφελος έχουν οι φορολογούμενοι από αυτούς.

Αυτή η διαδικασία πρέπει να επιταχυνθεί γιατί τα χρήματα των φορολογούμενων απαιτείται να πιάνουν τόπο και αυτή τη στιγμή κανείς δεν ξέρει εάν πιάνουν ή όχι. Δεν ξέρουμε καν πόσα ακριβώς ξοδεύει η χώρα για την παιδεία και τι αποτέλεσμα φέρνουν αυτά τα κονδύλια. Επιδοτούμε υπουργεία και φορείς και όχι προγράμματα και δράσεις.

- Βλέπετε κάποιο φως στο τούνελ της παγκόσμιας ύφεσης;

Τους τελευταίους δύο μήνες υπάρχουν κάποια σημάδια σταθεροποίησης, κάποιοι δείκτες έχουν σταματήσει να πέφτουν κατακόρυφα και φαίνεται ότι σταθεροποιούνται.

Ελπίζουμε ότι αυτή είναι η αρχή μίας ανάκαμψης αλλά επισημαίνω ότι η διαδικασία βελτίωσης της κατάστασης του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος θα πάρει χρόνο.

Χρειάζεται οι τράπεζες να αποκτήσουν νέα κεφάλαια, στις ανεπτυγμένες χώρες να λυθεί το πρόβλημα των τοξικών χρηματοπιστωτικών παγίων και να συνεχιστεί η παροχή ατελείωτης ρευστότητας από τις κεντρικές τράπεζες.

Πρέπει να ξαναρχίσει η πιστωτική επέκταση, η οποία στηρίζει την οικονομική δραστηριότητα.

- Διαπιστώνετε να έχει προκύψει κάτι θετικό από αυτή την πρωτοφανή διεθνή οικονομική κρίση;

Είναι δύσκολο να δει κανείς κάτι θετικό στην κρίση. Η κρίση αυτή αποτέλεσε συνάρτηση δύο βασικών παραγόντων: του υπερβολικού βαθμού μόχλευσης κεφαλαίων του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της έλλειψης ρευστότητας. Ο φόβος που κυριάρχησε στις χρηματαγορές και τις οικονομίες ήταν και είναι ως ένα βαθμό απόλυτα αληθινός.

Η γενικευμένη καχυποψία οδήγησε σε πάγωμα των διατραπεζικών αγορών. Προσωπικά θεωρώ ότι εάν επιτρεπόταν και η κατάρρευση του ασφαλιστικού

κολοσσού της AIG, θα κατέρρευε όλο το διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα. Ήταν γιγάντιο λάθος ότι αφέθηκε στην τύχη της η Lehman Brothers.

Κάποιοι ισχυρίζονται ότι έπρεπε να δοθεί ένα παράδειγμα στις χρηματαγορές πως δεν θα σπεύδει το κράτος να στηρίζει κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, που αποτυγχάνει.

Όμως το παράδειγμα της κατάρρευσης της Lehman Brothers ήταν το λάθος παράδειγμα που ακολουθήθηκε και αποδείχτηκε σε μεγάλο βαθμό μοιραίο ως προς την έκβαση των γεγονότων της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης.